

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Majandus- ja rahaliidu fiskaalvõimekus ja automaatsed stabilisaatorid“

(2017/C 207/04)

Raportöör: Carl Fredrik GRAF (SE/EPP), Halmstadi vallavolikogu liige**I. POLIITILISED SOOVITUSED**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

II. SISSEJUHATUS

1. märgib, et euro oli mõeldud kaitseks vahetuskursi kõikumise vastu ja see loodi paremat pikaajalist majanduskasvu tagava vahendina. Euro kasutuselevõtt on aga toonud kaasa poliitilise alternatiivi kadumise asümmeetriliste šokkide, sh vahetuskursi devalveerimise vastu võitlemiseks;
2. tõdeb, et majandus- ja rahaliidu puudused ilmsid kohe pärast selle loomist Maastrichti lepinguga, millega rahapoliitika viidi ELi tasandi pädevusse, aga eelarvepoliitika jäeti liikmesriikide vastutada ning sätestati vajadus kooskõlastada riiklikku poliitikat vaid vähesel määral;
3. nendib, et majandus- ja rahaliidu haavatavus sai selgeks ülemaailmse finants- ja majanduskriisi käigus, kui avaliku ja erasektori liiga kõrge võlatasemest tingitud jätkusuutmatu tasakaalustamatus tõi kaasa riigivõlakriisi, millega mõningates liikmesriikides suurenesid laenukulud märkimisväärselt, mis tõelise fiskaalse kaitsemehhanismi puudumisel seadis ohtu euro olemasolu;
4. avaldab tunnustust kriisi puhkemise järel saavutatud tulemustele riskide vähendamise ja paljude muude meetmete osas, mida ELi institutsioonid võtsid riikide eelarvepoliitika kooskõlastamise tugevdamiseks;
5. märgib, et vaatamata jõupingutustele ja majanduskasvu taastumisele mitmes ELi piirkonnas suuresti tänu välisteguritele ei ole riikide eelarvepoliitika kooskõlastamine suurendanud riikide suutlikkust majandusvapurustustega toime tulla ega takistanud investeerimislohe laienemist ega ebavõrdsuse suurenemist majandus- ja rahaliidus,⁽¹⁾ lisaks on kõnealused poliitikameetmed osutunud majanduskasvu edendavate, säästvate ja sotsiaalselt tasakaalustatud struktuurireformide elluviimiseks ebapiisavaks;
6. märgib, et Euroopa Keskpank (EKP) on taganud majandustsükli stabiliseerumise pärast kriisi algust. EKP president on nõudnud integreeritud institutsioone, tugevamat ja ennetavamalt finantspoliitikat euroala tasandil ning euroala liikmesriikides struktuurireformide läbiviimist. Samas hoiatab komitee, et rahapoliitika ei saa majandust ise ergutada, ning rõhutab, et praegu valitsev madala intressimääraga poliitika soodustab laenamist ja investeerimist. Põhjalikud struktuurireformid, vastutuse võtmine nende eest kodanikele lähimal tasandil ja eelarvepoliitiline vastutus on pikaajalise säästva arengu poole tagasipöördumise alustalaks;
7. juhib tähelepanu sellele, et viie juhi aruandes majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimise kohta osutatakse, et euroala tasandil on vaja šokkidele reageerimise võimekust, mis vajaduse korral täiendaks riikliku tasandi automaatseid stabiliseerijaid;
8. tõdeb, et usalduse taastamiseks peab euro täitma stabiilsuse, lähenemise, majanduskasvu ja töökohtadega seotud lubadused. Fiskaalvõimekus võib aidata selle eesmärgi saavutamisele kaasa. Solidaarsus on vastutusega tihedalt seotud ja sellest sõltuv, mis tähendab, et täiendavat rahalist toetust tuleks euroalal anda üksnes tingimusel, et nii eelarvepoliitiline vastutus kui ka struktuurireformid on järjepidevad;

⁽¹⁾ Vt 20. detsembril 2016 avaldatud Euroopa Komisjoni ülevaade Euroopa tööhõive ja sotsiaalarengu kohta.

9. nõuab, et kõigis majandus- ja rahaliidu arengut puudutavates otsustes, mh fiskaalvõimekuse ja automaatsete stabilisaatorite sisseviimise kohta, tuleb täielikult tunnustada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli majanduskasvu jaoks tingimuste loomisel ja võimaluse korral seda tugevdada, eelkõige seoses majandus- ja sotsiaalpoliitika ning struktuurireformide rakendamise, töökohtade loomist hõlbustava ettevõtjasõbraliku keskkonna loomise ja investeringute edendamisega;

III. ÜLDPÕHIMÕTTED

10. tuletab meelde, et pangandusliidu elluviimine on lühiajaliselt kõige tõhusam vahend selleks, et takistada kriisi finantssüsteemis, purustada nõiarering riigipankade ja liikmesriikide vahel ning vähendada maksimaalselt majandusvõimekuse negatiivset mõju ⁽²⁾;

11. märgib, et pangandusliit suurendab EKP põhimõtte – riikide pangandussüsteemide rahastamisvajadused tuleb lahutada riigieelarvetest – usaldusväärset ja et panganduskriis ühes liikmesriigis ei tohi tuua kaasa kogu ELi hõlmavat panganduskriisi;

12. nõuab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, aga samuti majandus- ja sotsiaalpartnerite kaasamist aruteludesse uute vahendite, näiteks automaatsete stabilisaatorite sisseviimise üle, mis aitaks leevendada asümmeetriliste šokkide mõju;

13. leiab, et majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet tuleb edasi arendada, analüüsides näiteks konkreetsete piirkondade ja riikide arengunäitajaid. Seejuures peab tähelepanu keskmesse võtma aktiivsed tööturumeetmed ja struktuurilised sotsiaalnäitajad. Sotsiaalpartnerid tuleks kaasata näitajate analüüsi nii piirkondlikul, riiklikul kui ka ELi tasandil;

14. avaldab veendumust, et fiskaalvõimekus on vajalik, et anda majandus- ja rahaliidu käsutusse šokkidele reageerimise ajutine mehhanism ⁽³⁾. Igasugune fiskaalvõimekus peaks sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika vahendite dubleerimise asemel neid täiendama;

15. leiab siiski, et ELi tasandi fiskaalvõimekuse kujundamisel ei tohi tekkida alaliste ülekannete oht ega väheneda stiimulid, mis toetavad riiklikul või piirkondlikul tasandil mõistlike majanduslike ja sotsiaalsete otsuste langetamist ja selliste otsuste rakendamist, samuti stiimuleid riiklike ja piirkondlike struktuursete raskustega toimetulemiseks. Sellest tulenevalt ja moraalse ohu ärahoidmiseks peaks see olema tihedalt seotud vastavusega ELi üldisele juhtimisraamistikule ja edusammudega lähenemise vallas;

16. nõuab liikmesriikidelt vastutustundlikku majanduspoliitikat, selleks et saada juurdepääs ELi majanduse stabiliseerimise vahenditele. Nende vahendite kasutamine peab käima käsikäs struktuurireformide täieliku rakendamise eesmärgiga tõhustada lähenemist, kooskõlastust ja integratsiooni. Samuti ei tohi toetus mingil tingimusel viia püsivate ja ühesuunaliste voogudeni riikide vahel, ⁽⁴⁾ vaid see peab olema määratletud Euroopa tasandil, ajutine ja varustatud täpse ajakavaga;

17. kordab stabiilsuse ja majanduskasvu pakti järgimise nõuet, mis on sõnastatud komisjoni 2015. aasta jaanuari teatises stabiilsuse ja kasvu pakti paindlikuma kasutamise kohta, ning rõhutab iga liikmesriigi usaldusväärse majanduse ja stabiilse rahanduse tähtsust eeltingimusena vajalike avaliku sektori investeringute jaoks nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis;

18. on ühtlasi seisukohal, et selleks, et tagada piisav manööverdamisruum investeerimiseks ja pidada kinni eelarveeeskirjadest, tuleks lisaks keskpika perioodi eesmärgi struktuurse puudujäägi võlapidurile kehtestada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks kindel reaalne puudujääk;

19. kordab üleskutset suurema majandusliku ja sotsiaalse lähenemise ning hea valitsemistava tugevdamise järele, sest need on alaliste ülekannete ja moraalse ohu vältimiseks määrava tähtsusega; rõhutab suurema lähenemise vajadust;

20. toonitab, et sotsiaalseid, majanduslikke ja territoriaalseid erinevusi nii liikmesriikide sees kui ka nende vahel on võimalik vähendada üksnes kontseptsiooni abil, mis hõlmab territoriaalset mõõdet. Eelarvepoliitilise vastutuse mõistet ei tohi taandada vaid ühiste eeskirjade tsentraliseeritud rakendamisele, sest mida rohkem avaliku sektori kulusid deentraliseeritakse ja lokaliseeritakse, seda paremad stiimulid ja tingimused luuakse eelarvepoliitilise vastutuse, reformide ja investeringute jaoks;

⁽²⁾ Paul Lindquisti koostatud arvamus „Viie juhi aruande „Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimine“ järelmeetmed“, 7. aprill 2016, COR-2015-05112, punkt 24.

⁽³⁾ Paul Lindquisti arvamus, punkt 35.

⁽⁴⁾ Paul Lindquisti arvamus, punkt 33.

21. peab vajalikuks käsitleda piirkondlikke erinevusi, et tulla toime sotsiaalse ebavõrdsusega, suurendada majanduskasvu ja luua töökohti, parandada konkurentsivõimet ja ühtekuuluvust majandus- ja rahaliidus ning ELis. Komitee juhib tähelepanu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulisele rollile tööandja, investeerija, teenuste pakkuja ja võimaldaja, planeerija, muutuste katalüsaatori ja reguleerija ning investeerimispartnerina;

22. on seisukohal, et kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ulatuslik vastutus struktuurireformide eest kohapeal on nende õnnestumiseks ülimalt oluline. Komitee tõstab esile Euroopa poolaasta territoriaalse mõõtme ning kordab üleskutset komisjonile ja Euroopa Parlamendile võtta vastu käitumisjuhend, millega tagatakse kohalike ja piirkondlike omavalitsuste struktureeritud kaasamine Euroopa poolaastasse, mis annab võimaluse struktuurireformide ettevalmistamiseks ⁽⁵⁾;

23. kutsub liikmesriike üles viima ellu kapitaliturgude liidu, mis võimaldaks piiriüleseid kapitalivooge, ohustamata seejuures stabiilsust eri piirkondades ja riikides, ning mis aitaks ettevõtjatel, eeskätt mikroettevõtjatel ja väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel saada juurdepääsu arvukatele rahastamisallikatele ning anda seega panuse majandusvapustuste leevendamisse ⁽⁶⁾;

IV. EELARVEASPEKTID

24. märgib, et euro viidi sisse ilma fiskaalse tugistruktuurita euroala tasakaalustamatusega toimetulekuks, lisaks ei ole ELi eelarves enamasti võimalik mobiliseerida vajaduse korral kiiresti rahalisi vahendeid turgude stabiliseerimiseks, pankade refinantseerimiseks ja maksebilansi kriiside haldamiseks;

25. kutsub komisjoni üles võtma ELi tulevaste majandus- ja finantsmeetmete väljatöötamisel arvesse võimalust kasutada iga piirkonna puhul majandusnäitajaid, mis toovad välja selle majandusliku olukorra riigivõla aspektist ja suhtelise panuse ELi SKP kasvu;

26. toonitab, et vaja on põhjalikke arutelusid fiskaalvõimekuse struktuuri ja korralduse üle ning tuleb leida lahendus, mis on kooskõlas läbipaistvuse ja demokraatliku kontrolli nõude ning ELi toimimise lepingu artiklis 125 sätestatud päästeabi keeluga ⁽⁷⁾;

V. TÄHELEPANU FISKAALVÕIMEKUSELE

27. märgib, et täita tuleks kaks ülesannet. Esiteks võib pakkuda stiimuleid struktuurireformide läbiviimiseks liikmesriikides majanduslikult headel aegadel, et edendada euroala majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist ning suurendada euroala majanduslikku konkurentsivõimet ja vastupidavust. Teiseks saaks euroala liikmesriikide majandustsüklite erinevusi, mis on tingitud struktuursetest teguritest, leevendada asümmeetriliste šokkide käsitlemiseks mõeldud instrumendi loomise abil;

28. tõdeb, et vaja on olulisi edusamme jätkusuutlike struktuurireformide valdkonnas, et tagada pinnas lähenemise, majanduskasvu, töökohtade, konkurentsivõime ja Euroopa sotsiaalse mudeli jaoks, et tulemuslikult ennetada asümmeetrilisi šokke;

29. kutsub liikmesriike üles kaaluma kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele suurema finantsautonoomia andmist, et sel viisil panna alus omavastutusele ja tagada struktuurireformide parem rakendamine;

30. leiab, et kokkulepitud struktuurireformide elluviimisel liikmesriikides tuleks ettevaatusega suhtuda sellisesse Euroopa tasandi rahalisse toetusesse, mis ei kuulu olemasolevate ühtekuuluvuspoliitika vahendite hulka. Igasugune võimalik täiendav toetus peaks olemasolevate vahendite dubleerimise asemel neid täiendama;

31. on seisukohal, et rahaline toetus tuleks siduda riigipõhiste soovitude rakendamisega. Edasi võiks arendada struktuurireformi tugiprogrammi, mis on mõeldud riiklikele ametiasutustele tehnilise toe pakkumiseks, et toetada fiskaalvõimekuse seda ülesannet struktuurireformis;

⁽⁵⁾ COR-2016-05386-00-00-DT.

⁽⁶⁾ Paul Lindquisti arvamus, punkt 30.

⁽⁷⁾ Resolutsioon teemal „Majandus- ja rahaliidu jätkusuutlik tulevik“, punkt 21.

32. peab mõistlikuks uurida, kas abi võiks olla täiendavast struktuurireformi edendamise vahendist, mis on korraldatud laenukena avaliku sektori investeerimisstrateegia rahastamiseks. See võimaldaks määratleda rahastamisallikate kogumi ja investeerimisprojektid, millest võib olla abi vajalike reformide rakendamisel;

33. tõdeb, et vaatamata praeguste jõupingutustele lähenemise ja jätkusuutlike struktuurireformide vallas, ei saa täielikult välistada asümmeetrilisi šokke, mis euroala liikmesriikide tugevast integratsioonist tingituna avaldavad mõju terve euroala stabiilsusele. Seetõttu on tarvis vahendit, mis võib hädaolukorras avaldada kohest stabiliseerivat mõju;

34. rõhutab, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused võivad mõnes riigis olla asümmeetriliste šokkide mõjule altimad, sest neil on oluline roll liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemides;

35. leiab, et Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) tuleb edasi arendada ja muuta Euroopa valuutafondiks, millel on piisav laenu andmise ja võtmise võimekus ning selgelt määratletud mandaat, mis hõlmaks muu hulgas panust euroala fiskaalvõimekusse;

36. on seisukohal, et fiskaalvõimekuse üle tuleks majandus- ja rahaliidu tasandil ühiselt otsustada ja neid otsuseid ka ühiselt rakendada, kuid vabatahtlikkuse alusel võiks see olla avatud ka euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele;

VI. LÕPPMÄRKUSED

37. nõuab enda kaasamist valge raamatu väljatöötamise ülemineku kohta majandus- ja rahaliidu reformide esimesest etapist teise;

38. rõhutab, kuivõrd oluline on rahaliidu süvendamise meetmetes arvestada ka mõju, mida avaldatakse euroalasse mitte kuuluvatele riikidele;

39. rõhutab, et kõiki meetmeid, mis seonduvad majandus- ja rahaliidu lõpuleviimisega, tuleks rakendada nii läbipaistvalt kui võimalik ning silmas pidades rahaliidu demokraatlikku legitiimsust.

Brüssel, 8. veebruar 2017

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Markku MARKKULA
